

5.

Balcsók István: A tér, amelyben létezőnk – avagy a jászberényi főiskolai kar beiskolázási körzete

Abstract

The main object of the study was to visualize the geographical extension of Jászberényi Főiskolai Kar's recruitment base and to present specialities can be traced from its training structure and location. The most important edification is, the capital of Jászág's higher education's educational, intellectual and cultural effects goes beyond the town's own catchment area. The college can be classified to the small rural higher education category by the number of its edistructors and students. But if we exam only the training indicators from the latest decade we can enunciate: Jászberény could export its own spiritually even to hundreds of kilometers far. Finished or active students coming from more than 600 hundred settlements can call Jászberény as their alma mater. The institute operates in meeting point city of pheripheral areas lives not only from the traditions. It had and has enormous part in helping to surmount the backwardness, to manage social problems, to correct the quality of human resorources in the region, to maintenance talented youngs so working with science to rise the countryside.

Keywords: pheripheral areas, recruitment, geographical extension, structure of education, spatial dispersion

---

Dr. *Balcsók István* főiskola docens, Szent István Egyetem ABK,
Balcsok.Istvan@abk.szie.hu

Bevezető gondolatok

Az elmúlt években egyre inkább kiszélesedő és elmélyülő vita folyik arról, vajon képes-e finanszírozni a jelenlegi számban működő felsőoktatási intézményt az ország, és egyáltalán szükség van-e ennyi főiskolára, egyetemre, képzési szakirányra és hallgatóra. A hatékonysági problémákat egyetlen fél sem kérdőjelezi meg, azonban az érvek és az ellenérvek természetesen mindig annak függvényében kerülnek elő, hogy ki és milyen szempontok alapján közelíti meg a kérdést. A leginkább hangsúlyozott fiskális szempontoktól a munkaerőpiac igényein, a demográfiai változások jelenlegi és jövőbeni hatásain át egészen a humán erőforrások összetételére gyakorolt hosszú távú kihatásokig számos tényezőre hívják fel a figyelmet az elemzések, azonban jelen tanulmány szempontjából az egy-egy felsőoktatási intézmény szűkebb és tágabb környezetére gyakorolt hatásait érdemes kiemelni a sorból.

Az írásnak természetesen nem célja bármilyen jellegű állásfoglalás, mindössze a száraz statisztikai tények alapján kíván kiemelni egyetlen, ám

kétségekívül igen fontos megközelítést a bonyolult összefüggésrendszerből. Az egyes intézmények tényleges szerepét nagyban befolyásolja, hogy mekkora az a földrajzi térség, amelyre kiterjed a vonzásuk, és az sem mellékes kérdés, hogy ezen a területen belül milyen társadalmi-gazdasági adottságokkal rendelkező települések helyezkednek el. Az alábbi rövid, és korántsem teljes körű elemzés arra próbál rávilágítani, hogy egy alapvetően a „kis vidéki intézmények” kategóriájába sorolt főiskola szerepét és az általa befogott földrajzi teret tekintve talán nem is olyan kicsiny, mint első látásra tűnik.

Hagyományait tekintve a jászberényi intézmény és ezzel együtt a tanítóképzés közel száz éves múltra tekint vissza, mivel a jelenlegi egyetemi kar jogelődjeként gróf Apponyi Albert kulturális miniszter (egyben jászberényi országgyűlési képviselő) saját személyes támogatásával 1917-ben nyitotta meg a kapuit. Az 1959-ig középiskolaként működő intézményt előbb felsőfokú Tanítóképző Intézetté, majd az 1975-ös tanév kezdetétől a többi tanítóképzővel egy időben főiskolává minősítették át. Az 1990-es évek közepén a képzé-

si kínálat levelező és nappali tagozaton is kibővült (szociálpedagógia, művelődésszervező, könyvtár), tovább szélesítve az intézmény térségi szerepkörét.

A város, és ezzel együtt a főiskola földrajzi fekvését tekintve kettős szerepben van, mivel egyszerre centrum és periféria is. Jászberény az önálló arculattal és integritással jellemezhető Jászság gazdasági, társadalmi és szellemi-kulturális központja, jelentős részben éppen a térség egyetlen felsőfokú intézményének köszönhetően. A városon fontos közlekedési folyosók futnak keresztül: a 82. számú, villamosított Szolnok-Hatvan vasútvonal, illetve a szintén ezt a két várost összekötő 32-es, valamint a Jászságon nyugatkeleti irányban áthaladó 31-es számú főútvonal, ezen felül több alsórendű útvonal csomópontja is a település. A három régió, illetve az Alföld és a hegyvidék találkozásánál található kedvező pozíciót jól jelzi, hogy a megyeszékhely mellett közvetlenül elérhető többek között Budapest, Miskolc, Kecskemét és Eger.

Az érem másik oldalát nézve ugyanakkor a három régió határán

lévő pozíció egyben bizonyos szintű perifériahelyzetet eredményez: a nemzetközi közúti és vasúti fővonalak északról és délről kerülnek el a térséget, és saját megye-, illetve főként régióközpontjához képest is peremhelyzetben van. A térszerkezeti viszonyokat tekintve tehát Jászberény sokkal inkább Budapest vonzáskörzetéhez tartozik, azonban a főváros már túlságosan messze van ahhoz, hogy ennek igazán előnyös vonatkozásai érezhetőek legyenek. A Jászság az Észak-alföldi régióban ugyan nem sorolható a legelmaradottabb térségek közé, országos összevetésben viszont már a hátrányos helyzetű térségek közé sorolható.

A főiskola beiskolázási és egyben működési lehetőségeit nagymértékben meghatározza, hogy a szomszédos, illetve a közlekedési kapcsolatok révén jól elérhető települések többsége szintén a hátrányos helyzetű térségekhez tartozik, a megyehatárok és a Tisza mentén egy majdnem egybefüggő belső perifériaterületet alkotva. A kedvezőtlen gazdasági-társadalmi háttér azonban paradox módon nemcsak taszító hatást gyakorol a potenciális (és sok

esetben a már végzett) hallgatókra, hanem egyfajta modern röghöz kötetést is eredményez. Mindez azt jelenti, hogy a jobb anyagi viszonyok közül érkező fiatalok számára nyitott az út a távolabb fekvő, ámde napjainkban jóval nagyobb presztízű oktatási centrumok (Budapest, Miskolc, Eger, Gödöllő stb.) irányába, jelentős részük viszont az anyagi keretek szabta kényszerpályán mozogva a minél kisebb költségeket választja.

A Jászberényi Főiskolai Kar tehát nem építhet a családotól érkező plusz bevételekre, sőt, egyre inkább elterjedt gyakorlat, hogy még a napali tagozatos hallgatók is saját munkájukkal teremtik elő a tanulmányaikhoz szükséges anyagi fedezetet – és erre a tendenciára többek között már az órarend összeállítása-kor is reagálni kell. Az elmúlt években szakdolgozatok készítéséhez kapcsolódó empirikus kutatásokból kiderült, hogy az intézményt választók zöme első generációs értelmiségi lesz. Mindezek a tények alapvetően meghatározzák a Kar mozgásterét és lehetőségeit, ugyanakkor jól jelzik a rá nehezedő felelősséget, a feladatok súlyát is. Az intézménynek

tehát a Szent István Egyetem részeként annak ars poeticáját a napi gyakorlatba kell átültetnie, vagyis tudománnyal, tudással kell segítenie a vidék felemelkedését.

A napjainkra jellemző problémák ellenére a nyolc évtizedes tanítóképzői múlt eredményeként az intézmény szellemisége tapinthatóan jelen van a térségben, hiszen csak véletlenül fordul elő a Jászságban olyan tanító, aki nem itt végzett volna. A már dolgozó pedagógusok számára szervezett rendszeres és alkalmi továbbképzések mindemeltett a napi jelenlétet is eredményezik. A képzési profil bővülése a főiskola és a térség (ezen belül a város) kapcsolatának erősödésével járt együtt; a térség oktatási, kulturális és szociális ellátó intézményei hatékonyan segítik a képzés (terep)gyakorlati részét. A tényleges kisugárzó hatás, az intézmény kvázi beiskolázási körzetének felmérése azonban ezidáig nem történt meg – a jelen tanulmány a maga eszközeivel ezt a hiányt próbálja pótolni, ezáltal is felhívva a döntéshozók és minden érdeklődő figyelmét erre a sokat hangztatott, de ténylegesen talán jóval kevésbé kimutatott összetevőre.

Az adatok forrása, vizsgálati módszer és problémák

Az elemzés megállapításai és következtetései az egységes felsőoktatási tanulmányi rendszer (az ún. Neptun) elektronikus hallgatói nyilvántartásának (ezen belül kizárólag a tanulmányi adminisztrációnak) adatain alapulnak. A rendelkezésre álló információk közül a téma szempontjából elsősorban a hallgatók lakóhelyére vonatkozó adatoknak volt kiemelt jelentősége, de a képzési szakirány (modul), a tagozat, az aktuális státusz, valamint a képzés várható/tényleges befejezésének időpontja is bekerült a feldolgozott elemek közé. A felhasznált adatok a 2011. május 10-ei állapotokat rögzítik, ebből következően a 2011 nyarán végzetek még aktív státuszban szerepeltek a nyilvántartásban. Az adatfeldolgozásnál és az ábrák elkészítésénél minden egyes alkalommal a hallgatók állandó lakcíme került figyelembevételre.

Az alábbiakban bemutatott adatok helyes értelmezéséhez mindenképpen ki kell emelni, hogy azok nem hallgatókat jelölnek, hanem az általuk létesített különböző jogviszonyokat, mivel egy adott hallgató több szak-

irányt is felvehet, illetve több lakóhelyen is élhet tanulmányai során. A jogviszonyok közé tehát értelemszerűen a passzív és törölt státuszok is bekeverültek, függetlenül attól, hogy az adott hallgató a későbbiekben valamilyen más szakirányt fejezett be. Az egyes hallgatók tanulmányi adminisztrációs adatainak feldolgozása a személyiségi jogok védelme érdekében az ún. Neptun kódok felhasználásával történt meg.

A Microsoft Excel formátumú adatbázis szűrés nélkül 11836 rekordot tartalmazott, azonban ezek között sok volt az ismétlődés, mivel az adatok között az állandó lakcím mellett szerepeltek a hallgatók ideiglenes, értesítési és munkahelyi elérhetőségei is. Az állandó lakóhelyekre való szűkítést követően az előzőekben említett széles variációs lehetőségek, illetve az előforduló hibák következtében manuális, egyenkénti leválogatást kellett alkalmazni, végül újabb településenkénti szűréssel és adatösszesítéssel alakult ki a végleges adatbázis.

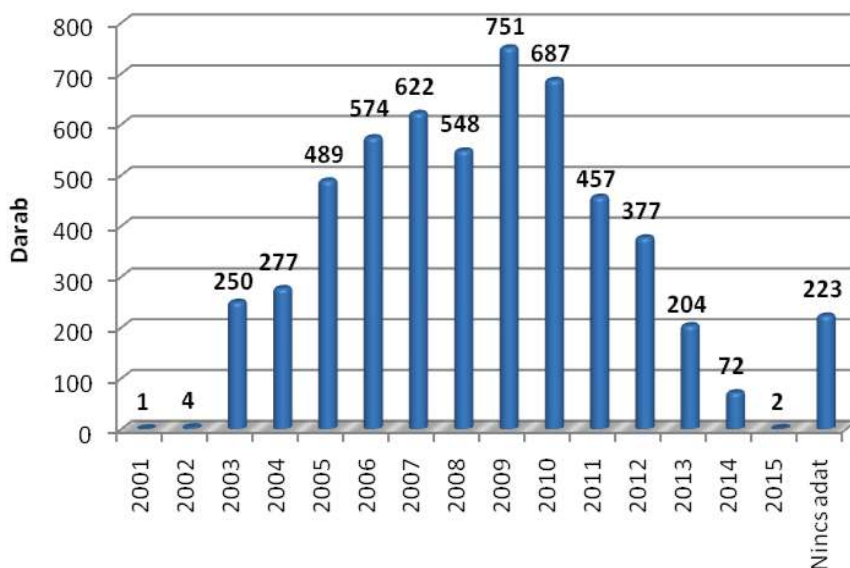
A végeredményben 5 538 rekordot, azaz a hallgatók által létesített jogviszonyt tartalmazó adathalmazt tartalmaz a 2001. és 2011. között végzett

(vagy jogviszonyát más módon megszüntető), illetve a 2011. május 10-i időpontban aktív státusszal rendelkező, és tanulmányaikat várhatóan legkésőbb a 2014-2015. tanévig befejező hallgatókra terjed ki. A képet azonban árnyalja, hogy a 2003-ig terjedő időszakból alig néhány hallgató adatai állnak rendelkezésre, és emellett számos esetben nincs megadva a rendszerből való kilépés tényleges vagy várható időpontja (1. ábra).

A vizsgált időszak első két évében a jogviszonyok száma elenyésző, mivel Jászberényben az elektronikus tanul-

mányi adminisztrációt csak a Szent István Egyetemhez történő csatlakozást, azaz a 2000. esztendő követően vezették be, és tényleges működését csak 2002-ben kezdte meg, felmenő rendszerben. Mindebből az következik, hogy az adatsorok csak a 2005-2006-ban végzett hallgatóktól tekinthetők pontosnak, mivel korábban akár egyetlen tantárgy felvételével is bekerülhetett valaki a tanulmányi adminisztrációba, és ez számos pontatlanságot eredményezhetett. Az előzőek miatt 2006-ban karbantartást végeztek a tanulmányi adminisztrációs adatbázisban,

1. ábra A hallgatói jogviszonyok tényleges/várható megszűnésének időpontja

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

azonban a rendszer ekkor a korábbi adatokat automatikusan lezárta, így előfordulhat például, hogy a diploma tényleges megszerzésének időpontja nem esik egybe a feldolgozott adatbázisban szereplő dátummal – többek között ezért kell eltekinteni a hallgatói státuszok elemzésétől.

További problémát jelentett, hogy számos olyan hallgató szerepelt a rendszerben, aki tanulmányai során legalább egyszer lakóhelyet változtatott, és így több állandó lakcímmel is megjelent az adatbázisban. Az ilyen típusú duplikációkat azonban nem lehet kiszűrni, mivel nem volt beazonosítható, hogy honnan hová irányult a költözés. A szóban forgó hallgatók jogviszonyai tehát minden érintett településen megjelennek, és bár nem jelentős mértékben, de növelik a végleges elemszámokat.

A korábban említetteknek megfelelően a hallgatók státuszának részletes elemzésére több bizonytalansági tényező miatt nem volt mód (például a 2011 nyarán végzett hallgatók még aktív státuszban voltak az adatbázis leválogatásakor, míg a keresztfélévesek már lezárták tanulmányaikat, néhány esetben pedig kérdéses volt, hogy a rendszer a valódi állapotot

tünteti-e fel), így a jelenlegi keretek között csak a már diplomát szerző, illetve záróvizsgát tevő hallgatók lesznek külön kiemelve.

A munka az előzőekben ismertetett problémaforrások miatt nem törekedhetett a teljességre, a mélyebb összefüggések szisztematikus kimutatására. Az alábbiakban tehát az elektronikus tanulmányi rendszerből kinyert adatok elsődleges statisztikai elemzésére, illetve az ennek nyomán elkészült táblázatok és térképek alapján néhány következtetés levonására nyílik mód. A tanulmány ugyanakkor a fentebbi korlátok és hibalehetőségek ellenére mégis kísérletet tehet a Jászberényi Főiskolai Kar rekrutációs körzetének bemutatására, néhány sajátosság kiemelésére.

A „beiskolázási körzet” földrajzi kiterjedése és sajátosságai

A főiskola történetét és hagyományait tekintve nem meglepő, hogy a rendszerben nyilvántartott különböző jogviszonyokat együttesen figyelembe véve a jelenleg választható szakok közül a tanítóképzésben résztvevők száma a legnagyobb, a pedagógus továbbképzéseket is beszámítva még magasabb az érték. A tulajdonképpen a

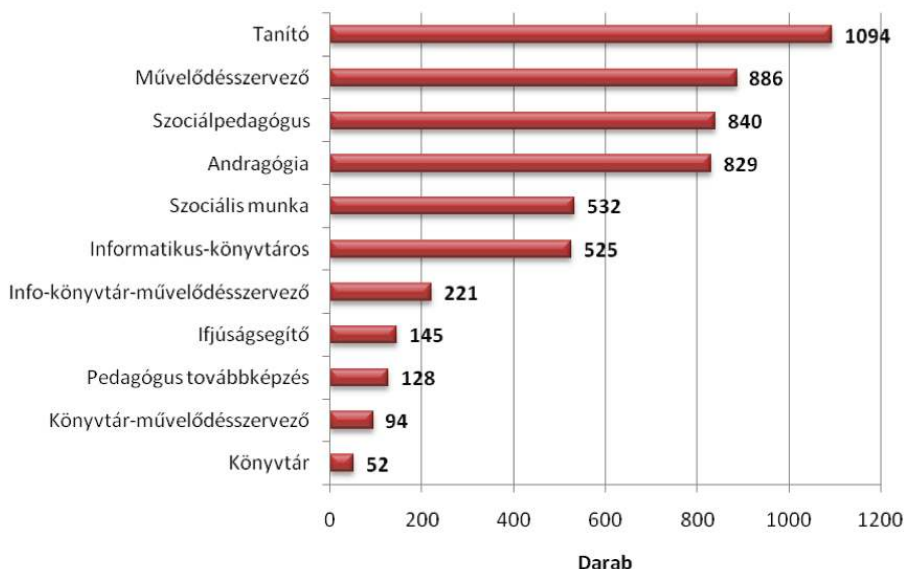
tanítóképzésből „kinövő” új szakirányok ugyanakkor szintén meghatározó szerepet tölthetnek és töltenek be az intézmény oktatási struktúrájában. Az alábbi diagram jól jelzi a belső arányokat, de a jobb áttekinthetőség érdekében nem tartalmazza valamennyi képzési formát, csak az ötven jogviszonyt meghaladók kerültek rá (2. ábra).

A szociálpedagógia súlya például annak ellenére is jelentős, hogy a 2008-2009-es tanév végétől a szociális munkás képzés vette át a helyét. Hasonló a helyzet a művelődésszerve-

ző, illetve a helyébe lépő andragógus képzéssel, mivel a kihelyezett képzések eredményeként nagy számban kerültek be (elsősorban levelező tagozatos, tehát a felnőttképzésben résztvevő) hallgatók a rendszerbe. A kihelyezett képzések, illetve a munkaerőpiac igényeire adott relatíve gyors válaszok egyébként megjelennek a rekrutációs körzet kiterjedésében, illetve a legtöbb hallgatót küldő térségek földrajzi elhelyezkedésében is.

Az adatbázisban szereplő, mindösszesen 5058 hallgató által létesített

2. ábra A legtöbb jogviszonnyal rendelkező szak(irány)ok megoszlása (N=5346)

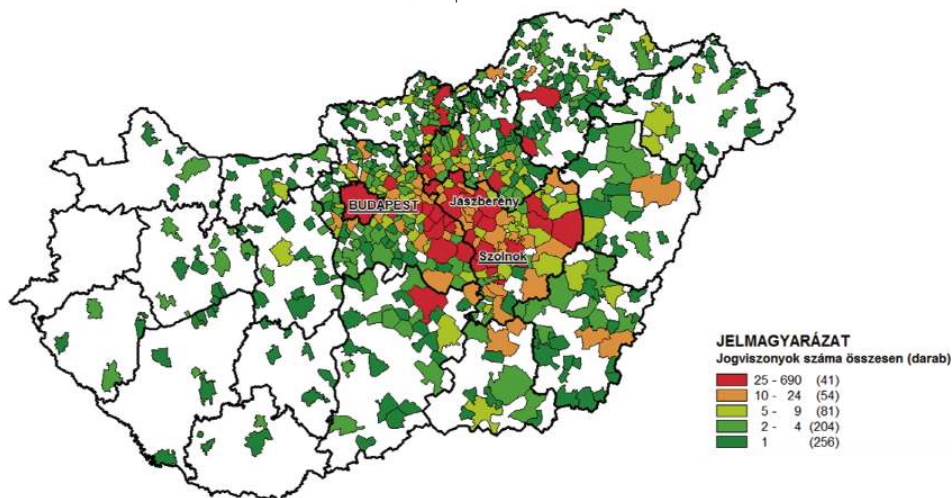
Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

5538 jogviszonyt az állandó lakcímekekhez rendelve nagy területi kiterjedésű, azonban a nagyobb elemszámokat tekintve mégis meglehetősen koncentrált beiskolázási körzet jelenik meg. A Neptun-adatok alapján a vizsgált időintervallumban 636 olyan települést találhatunk Magyarországon, ahonnan legalább egy, felsőfokú tanulmányait Jászberényben elkezdő (és zömmel be is fejező) hallgató származott. A város fekvését, konkrétan az országhatártól való távolságát tekintve nem meglepő, hogy a határainkon túlról érkező hallgatók száma elenyésző: mindössze két-két romániai, szlovákiai és ukrajnai állandó lakcím szerepel a nyilvántartásban.

A virtuális beiskolázási körzetet bemutató térképről jól leolvasható, hogy a főiskola vonzása elsősorban a három régió találkozásánál fekvő térségekre, Jász-Nagykun-Szolnok megye ÉNy-i és Ny-i területeire, illetve Budapestre terjed ki. A magasabb hallgatói jogviszony számmal rendelkező települések mindemellett jól kirajzolják azokat a közlekedési folyosókat [Budapest-Cegléd-Szolnok, illetve Solnok-Jászberény-Hatvan (onnan tovább Salgótarján) vasútvonalak, valamint a 31-es, a 32-es, illetve az ahhoz csatlakozó 21-es számú főútvonalak], amelyeken keresztül Jászberény relatíve könnyen megközelíthető (3. ábra).

3. ábra A jogviszonyt létesítő hallgatók területi megoszlása állandó lakóhelyük szerint (N=5 538, települések száma 636)

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

A főiskola ugyanakkor az ország valamennyi régiójából, és Vas kivételével minden egyes megyéből fogadott legalább egy hallgatót a vizsgált időszakban. Igaz, hogy az állandó lakóhelyként szolgáló települések több mint egyharmada mindössze egyetlen jogviszonnyal jelenik meg a térképen, viszont közel 100 olyan van, ahol legalább tíz jogviszony regisztrálható – és egy ilyen kis méretű és kapacitású intézmény esetében ez már értékelhető nagyságrendnek számít. Az adatok tanúsága alapján 15 olyan település van, ahonnan legalább 50 jogviszonyt, további 26 olyan, ahonnan legalább 25 jogviszonyt, és még további 41 olyan, ahonnan tíz vagy annál több jogviszonyt létesítettek az elektronikus tanulmányi nyilvántartásba bekerült hallgatók.

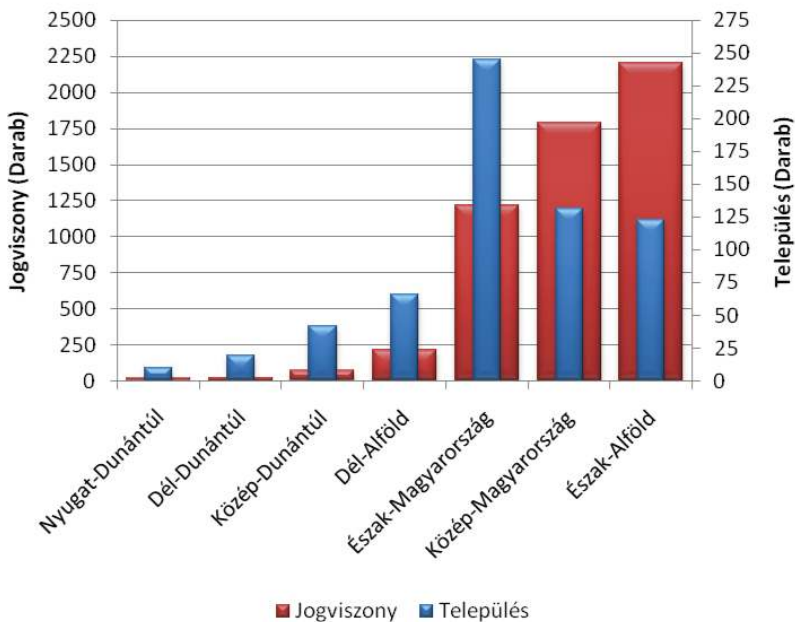
Az elsődleges vonzaskörzetet természetesen az Észak-alföldi régió jelenti, bár a sajátos településszerkezet miatt ez csak a jogviszonyok számára (2203 darab) vonatkozik, a településekre nem. A második helyen ebből a szempontból (főként a régióon belüli jogviszonyok közel 40%-át magáénak tudó Budapestnek köszönhetően) a Központi régió áll, míg a dobogó harmadik fokán az egyébként

messze a legtöbb települést (245 darab) adó Észak-Magyarország található. A maradék négy régió a települések 21,5%-át adja, a hallgatói jogviszonyokból azonban már csupán mindössze 5,8%-kal részesedik (4. ábra).

A legtöbb hallgatói jogviszonnyal rendelkező települések listáját elsőre talán meglepő módon magasan vezet a főváros, majd Szolnok és Jászberény következik a sorban. Ezt követően nagyságrendi csökkenés mutatkozik, bár Hatvan és Nagykáta esetében még mindig száz fölötti a jogviszonyok száma. A járszági települések közül csak Jászapáti és Jászárokszállás szerepel az első tíz helyezett között, sokkal inkább Heves megye déli, illetve Pest megye keleti fekvésű települései jelennek meg még az első húsz pozíciót tekintve is. A számottevő területi különbségeket jól mutatja az a tény, hogy a lista első tíz helyén szereplő település adja az összes jogviszony 40,5%-át (5. ábra).

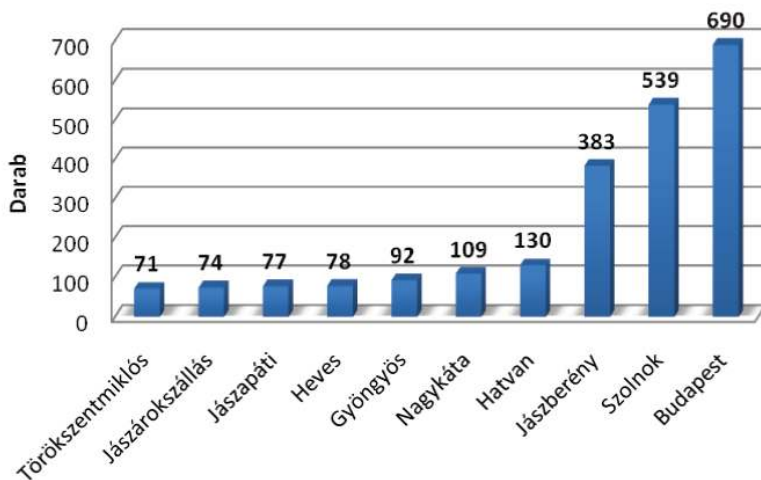
A fentebbi listát nyilvánvalóan nagymértékben befolyásolja a települések lakosságának száma, hiszen minél népesebb egy helység, annál nagyobb a „merítési lehetőség”. A főiskola tényleges vonzását azonban éppen ennek figyelembevételével sok-

4. ábra A jogviszonyok és az érintett települések száma régióként

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

5. ábra A tíz legmagasabb jogviszonyszámot elérő település

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

kal inkább az ezer lakosra számított értékek mutatják meg. Az ilyen összetételben már Jászberény rendelkezik a legmagasabb értékkel (23,2 jogviszony/ezer lakos), és a lista első tíz helyéből hatot a jászberényi kistérséghez tartozó települések foglalnak el. Bár a közvetlen környezetre gyakorolt vonzás természetesen nem egyforma erősségű, de az igen jelentős különbségek ellenére összességében valamennyi jászvári település átlag fölötti értékkel rendelkezik.

Az egyes térségek, települések szerepe természetesen nem állandó, számos befolyásoló tényező hatására akár egyik évről a másikra is megváltozhat. Az egyik legfontosabb hatást a munkaerő-piaci igények változásai jelentik, amire jó példa a szociális munkás képzés területi lefedettségének változása. A képzési forma beindításakor a rendszerváltást követően súlyos gazdasági-társadalmi problémákkal szembenéző nógrádi és dél-hevesi településeken nagy igény mutatkozott a felsőfokú végzettséggel rendelkező segítők jelenlétére, ezért nagyon gyorsan többszörösére emelkedett az ezekből a térségekből érkezők száma. Az elmúlt években azonban fokozato-

san telítődött a piac, így bár továbbra is érkeznek hallgatók ezekről a településekről, a létszám már csak töredéke a korábbinak. Érdemes megjegyezni azt is, hogy a szociális képzések esetében nemcsak a piaci igényeknek van meghatározó szerepe a jövőt tekintve, hanem a jogszabályi keretek változásának is (lásd a közigazgatás és a felsőoktatás tervezett átalakítása).

A külső környezet szabta lehetőségek mellett természetesen a Kar képzési struktúrája, illetve ennek változásai is meghatározó szerepet játszanak. A kihelyezett képzések (Abádszalók, Budapest stb.) jelentősen befolyásolták a rekrutációs súlypontok földrajzi elhelyezkedését. Abádszalókon ugyan kisebbek a létszámok, de a fővárosi andragógus évfolyamok a hallgatók számát tekintve is igen komoly szerepet játszanak Budapest kiemelkedő jelentőségéhez.

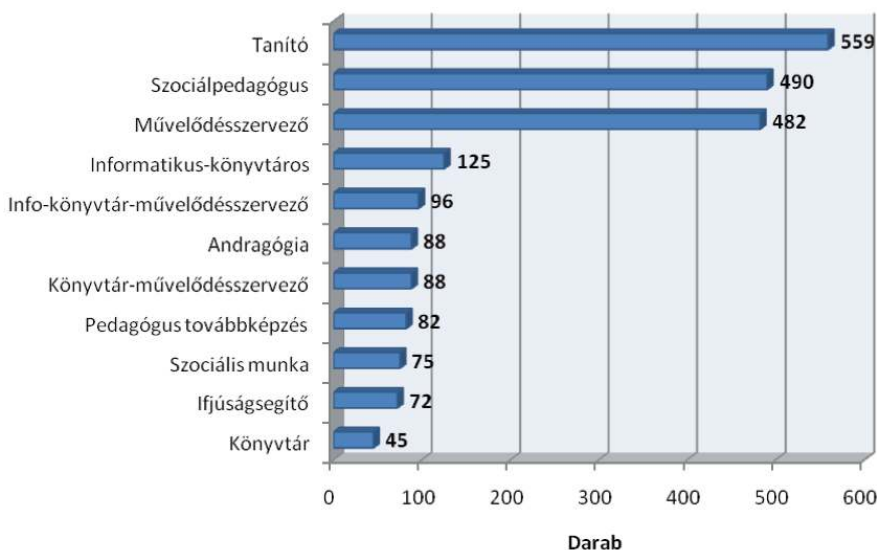
Az adatok tanúsága alapján a képzések eredményességét tekintve szintén nincs oka szűgyenkezésre a karnak, mivel a vizsgált időszakban mindösszesen 2131 diplomát adott ki az intézmény, emellett 927 eredményes záróvizsgát tettek a hallgatók (oklevelük nyelvvizsga hiányában nem adható

ki), 48-an szereztek abszolutóriumot, 89-en pedig OKJ bizonyítványt. Az aktív, passzív és törölt jogviszonyok pontos számát a tanulmány előző tematikai egységében felvázolt problémák miatt nem lehet pontosan meghatározni, ehhez az adatbázis hallgatónként történő visszaellenőrzésére lenne szükség.

A megszerzett diplomák számát tekintve nem meglepő módon a tanítóképzés áll az első helyen, a pedagógus továbbképzéseket is ide számítva még egyértelműbb a vezető szerepe.

Közel sem elhanyagolhatók azonban a kisebb hagyományokkal rendelkező szakirányok eredményei sem, a szociálpedagógia és művelődésszervező képzésekben egyaránt közel félezen szereztek oklevelet, és a helyükbe lépő, alig néhány éves múltra visszatekintő szociális munka és andragógia szakok is közelítik a századik diplomásukat. Az OKJ képzések közül egyértelműen az ifjúságsegítő a legsikeresebb, az összes megszerzett bizonyítvány nyolctizedét tudhatja magáénak (6. ábra).

6. ábra A legtöbb kiadott diplomával/bizonyítvánnyal rendelkező szak(irány)ok megoszlása (N=2 202)

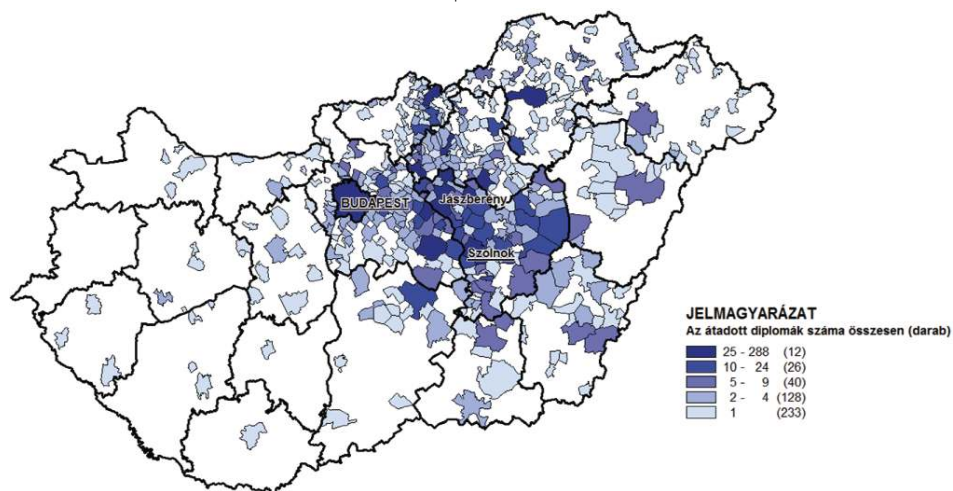

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

A vizsgált időintervallumban diplomát szerző hallgatók területi megoszlása már a kisebb elemszámból következően is némileg koncentráltabb képet mutat, mint az összes hallgatói jogviszonyt figyelembe véve, azonban még így is 439 olyan település szerepel az alábbi térképen, ahova legalább egy Jászberényben kiadott oklevél került. A lista élén ebben a tekintetben is Budapest áll (288 darab) Szolnok (181 darab) és Jászberény (153 darab) előtt, majd már jelentősen leszakadva Hatvan (48 darab) és Nagykáta (39 darab) következik (7. ábra).

Az érezhetően nagyobb területi koncentrációt jelzi, hogy az első húsz helyezett település közül Budapest mellett 11 Jász-Nagykun-Szolnok, három-három Heves és Pest, valamint egy-egy Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve Nógrád megyéből kerül ki. A legalább egy diplomást adó települések ugyanakkor Vas kivételével minden megyében megtalálhatók, bár jól kivehetően inkább az ország keleti felére esnek a kisebb elemszámot felmutató helységek is. A Kar vonzástérsége ettől függetlenül ebben a megközelítésben is igen jelentős, messze túlmutat a Jászság határain.

7. ábra A diplomát szerzett hallgatók területi megoszlása állandó lakóhelyük szerint
(N=2131, települések száma 439)

Forrás: A Neptun adatbázis adatai alapján saját szerkesztés.

Összegzés

A tanulmány arra tett kísérletet, hogy a Neptun adatbázis tanulmányi adminisztrációs moduljából kinyerhető információk alapján megjelenítse a Jászberényi Főiskolai Kar rekrutációs bázisának földrajzi kiterjedését, illetve néhány szempontot kiemelve bemutassa a képzési struktúrából és a földrajzi elhelyezkedésből eredeztethető sajátosságokat. A meglévő bizonytalanságok és hibalehetőségek ellenére érdekes tanulságokkal szolgált az elemzés, még úgy is, hogy a meglévő korlátok miatt nem törekedhetett teljes kép megrajzolására.

A legfontosabb tanulságként az fogalmazható meg, hogy a „Jászság fővárosa” felsőoktatási intézményének oktatási, szellemi és kulturális hatásai messze túlnyúlnak a település saját közvetlen vonzáskörzetének határain. A főiskola oktatóinak és hallgatóinak létszáma alapján egyértelműen a kis vidéki felsőoktatási intézmények kategóriájába sorolható, azonban csak az elmúlt évtized kép-

zési mutatói alapján is kijelenthető, hogy akár több száz kilométeres távolságba is képes volt „exportálni” saját szellemiségét, és a több mint 600 településen élő sok ezer végzett vagy ma is aktív hallgató vallhatja alma materének.

A fentebb bemutatott adatok alapján a perifériaterületek találkozásánál fekvő városban működő intézmény tehát nem csak a tradíciókból él, óriási szerepe volt és maradt abban, hogy a maga eszközeivel segítse az elmaradottság leküzdését, a társadalmi problémák kezelését, a térségi humán erőforrások minőségének javítását, a tehetségek gondozását – vagyis tudománnyal tegyen a vidék felemelkedéséért. A folyamatosan romló külső feltételek között is ragaszkodni kell a Szent István Egyetem alapelveihez, és az anyagi források szűkössége ellenére a már meglévő eredményekre (kihelyezett képzések, tereptanári hálózat, intézményi kapcsolatrendszerek stb.) építkezve kell keresni a kitörési, fejlesztési lehetőségeket.